

Nejvyšší ocenění kraje

geneze a symbolika

Radomír Dvořák
Jeřabiny, studie
olej na lepence

Nejvyšší ocenění kraje Vysočina

- autor výtvarného návrhu: Radomír Dvořák
- autor ideového návrhu: Petros Martakidis
- spoluautor skleněné medaile: MgA. Milan Krajčůek
- konzultanti žulové medaile: Doc. RNDr. Zdeněk Laštovička, CSc.,
Jiří Tým
- konzultant bronzové medaile: Ing. Ivo Lána
- konzultanti kontextu: Eduard Veselý, Zina Sborovská
- výroba bronzové medaile: Slévárna a modelárna Nové Ransko a.s.
- výroba dřevěné medaile: Radomír Dvořák
- výroba skleněné medaile: Umělecká střední sklářská škola ve Světlé
nad Sázavou, MgA. Milan Krajčůek
- výroba žulové medaile: Kamenosochařské středisko Lipnice
nad Sázavou při Umělecké střední škole
ve Světlé nad Sázavou
- adjustace: truhlářství Čadas Havlíčkův Brod

přední řada zleva:
skleněná, bronzová pamě-
tní a dřevěná medaile
zadní řada: žulová medaile

Místo úvodu

Není nic lepšího, než když se člověk raduje ze svých skutků, neboť to je jeho úděl.
Kazatel, 3, 22

Kraj Vysočina je svébytným, kompaktním územím s jedinečnou minulostí. Region tvoří jednotlivý masiv Českomoravské vrchoviny, etnograficky pak převážnou část zabírá Horácko a Podhorácko. Typickou krajinu podhorského charakteru střídají a oživují údolí řek a úrodné nížiny tam, kde se kraj setkává s Jižní Moravou. Naopak na severu dominuje divočina Železných hor a Žďárských vrchů. Mlhavá rána, dlouhé zimy, rozostřená předjaří a krátká léta vtiskly nezaměnitelnou podobu nejen do krajiny samotné, ale hlavně do tiché melancholie duší jejích obyvatel.

Na Vysočině se setkává hluboká mystika židovské kabaly s katolickou duchovní poetikou a lidovou tradicí. Kafka, Santini, Deml, Hašek, Zahradníček, Mahler, Stránecká a Javořícká. Vyjímání lidí ve vyjímání kraji. Včera i dnes.

I proto kraj chce své vyjímání obyvatel hledat a říci jim, jak moc je jejich práce důležitá. Našel pro to způsob – ocenění a rituál jeho předání.

Je velký rozdíl mezi rituálem a prázdnotou ceremonií. Rituál je obřadní úkon, s hlubokým poselstvím, který představuje skutečný a hmatatelný bod v čase. Děje se věci před rituálem jsou odlišné, od těch po něm. Z rituálu odcházíme skutečně přeměněni.

U vědomí rituálnosti krajského ocenění vznikala i samotná podoba artefaktů, které ocenění získávají.

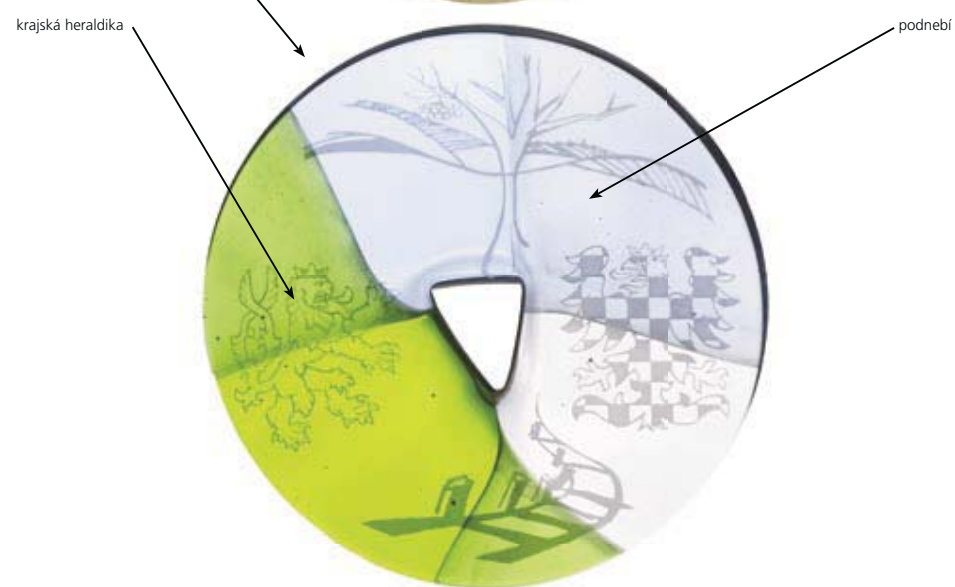
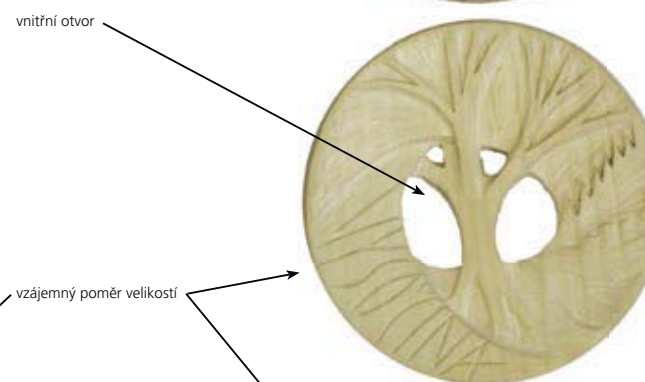
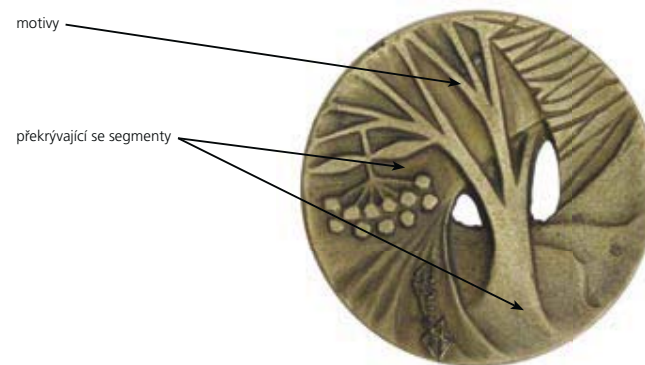
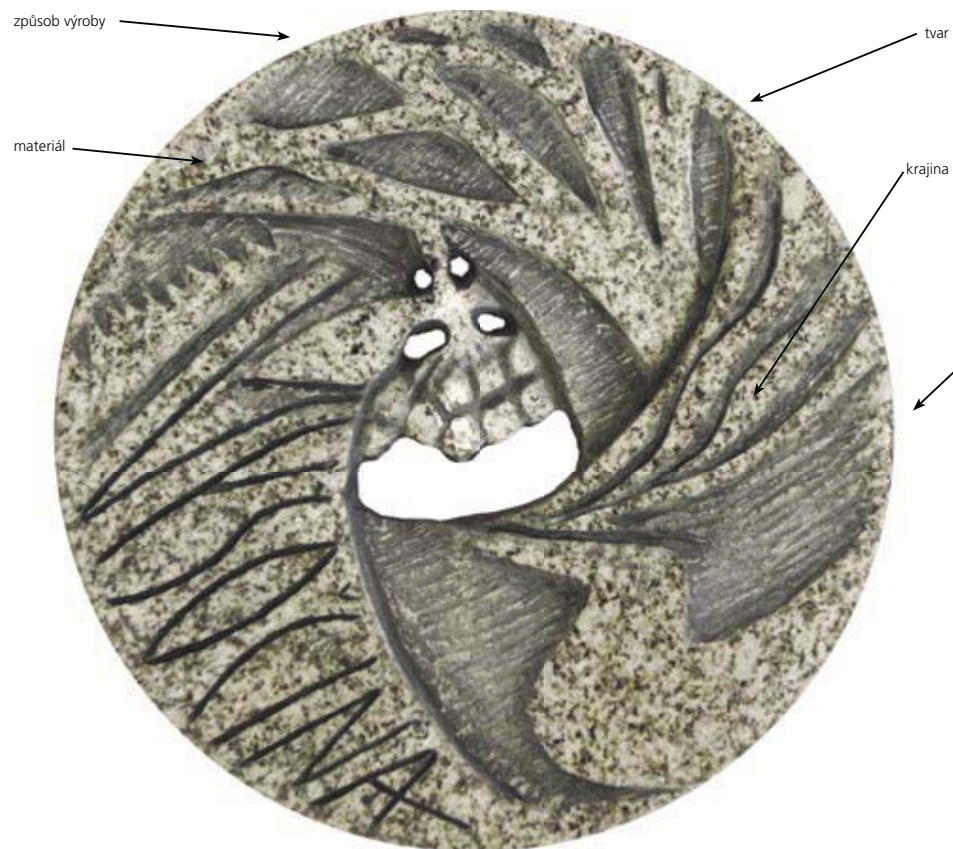
Nejvyšší ocenění kraje Vysočina je tedy jedním z velmi zajímavých výtvarných počinů, který se na území kraje v poslední době odehrál. Pracovaná a důkladně promyšlená řada, chcete-li sada uměleckých artefaktů působí jako kompaktní útvar, zároveň ale jednotlivé kusy fungují velmi dobře samostatně.

Nejvyšší ocenění kraje jsou tři, resp. čtyři. Kamenná medaile, jako opravdu nejvyšší z nejvyšších, skleněná, která tvoří jakýsi druhý stupeň a dřevěná, pomyslná třetí příčka. K tomu je přirozeným doplňkem medaile bronzová, která ale neplní funkci hodnotící, ve smyslu ocenění, ale je medailí pamětní.

Všechny typy ocenění jsou zpracovány jedinečnou technologií, která je v některých případech i výtvarně nezvyklá a byla vyvinutá přímo pro tento účel. Zároveň se artefakty vyznačují vysokým podílem ruční práce a samy jsou tak hodnotným uměleckým dílem.

V neposlední řadě mají medaile zpracovanou symboliku tvarů, čísel a jednotlivých prvků, která přímo, či nepřímo odkazuje k Vysočině, jako historické, kulturní krajině, jako území s hlubokou mystikou minulosti a duchovní tradicí.

SYMBOLIKA

Tři je jedna, jedna jsou tři

Triáda je nejobecnějším principem jsoucna. Trojnost nacházíme v čase v podobě minulosti, přítomnosti a budoucnosti, prostoru v podobě délky, šířky a výšky, v hmotě, v podobě plynů, tekutin a pevných látek a v živých bytostech v podobě samců, samic a mláďat. Trojediný je Bůh.

Edgar Cayce

Trojka je nejtajemnější číslo, které se prolíná celou historií a vším konáním lidstva. Je to archetypální pojem, promítá se do pověstí o třech synech, do pohádek o třech zlatých vlasech i do křesťanské Trojice. I nejvyšší ocenění kraje s trojkou velmi vážně pracuje. Trojice medailí, odlišená velikostí a sférický trojúhelník jako nejvýraznější a nejviditelnější výtvarný prvek. Tři vrcholy trojúhelníku tvoří dokonalý celek. Trojice tvoří jednu sadu, jedna sada se dělí do tří svébytných částí.

Vzájemný poměr velikostí trojice v sadě respektuje zlatý řez. Poměr částí k celku a částí k sobě navzájem, který je možné vystopovat ve všem, co roste a žije na Zemi. Zlatý řez je číslo 1,618 a výtvarníci s ním pracují už od pradávna. Dokonce i v dobách, kdy ještě nemělo jméno a lahodné výtvarné kompozice vznikaly spíše instinktem umělce, než matematickou úvahou. Zlatý řez dělí vzdálenost lidských končetin, velikost spirál, ve kterých vyrůstají lístky na větví, tělo hmyzu i takovou obyčejnou věc, jakou je šnečí ulita. Zlatý řez se v úvahách teologů objevuje jako důkaz přítomnosti Stvořitele a jako viditelný otisk Boží ruky na Zemi.

Okno do nekonečna

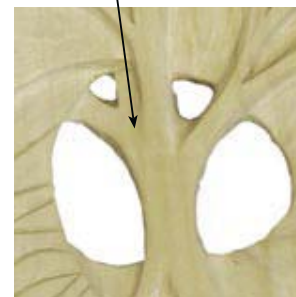
Dívaje se otvorem v kameni, zřítí své pradědy a prabáby tak, jako zřítí samotného Boha v jeho nebeské slávě.
Jan Křehlík z Tasova

Sférický trojúhelník, neboli trojúhelník narysovaný na sféře – kouli.

Detail ukazuje, jak vnitřní otvor v medaili propojuje její líc i rub dějem reliéfu.

Navzájem se překrývající segmenty, které vytváří trojúhelníkový průhled, používá radomír Dvořák ve své tvorbě jako autorský prvek. Zde například v prostorovém, nikoliv dvourozměrném využití.

Na kostele sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře ve Žďaru nad Sázavou je sférický trojúhelník opravdu všude.

Všechny čtyři artefakty spojuje vnitřní otvor. Má tvar sférického (zaobleného) trojúhelníku a propojuje obě strany medaile. Děj na líci jeho prostřednictvím pokračuje na rubu a naopak. Trojúhelník v této podobě lze jako tvar oken, či částí půdorysů na Vysočině najít v geniálním díle Jana Blažeje Santiniho Aichela, zvláště ve stavbách v areálu cisterciáckého kláštera a především v kostele sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře ve Žďaru nad Sázavou. Těmito stavbami vyvrcholila Santiniho tvorba, přesahující svým významem do světového kontextu. V našem kraji je však tento kabalistický mystik zastoupen řadou dalších staveb, u některých je autorství doloženo, u některých přisuzováno (Žďár nad Sázavou, Želiv, Běstvína, Obyčtov, Pohled, Velké Meziříčí, Humpolec). Sférický trojúhelník jako setkání tří křivek v bodě, jako další jednota ve třech částech a jako dokonalý geometrický tvar tak připomíná jednu z největších osobností minulosti našeho kraje.

Trojúhelníkový otvor lze ale také interpretovat jako stylizovanou fotografickou clonu, která pomáhá zachytit prchavé okamžiky našich životů. Jejím prostřednictvím si uchováváme vzpomínky na chvíle štěstí, slávy i smutku a ztišení. Otvory v předmětech patřily v lidové tradici k mocným nástrojům. Zaslepením přirozeného otvoru ve stavení bylo možné zabránit duši nemocného, aby opustila tělo, naopak otevření otvoru v předmětu denní potřeby uvolnilo zablokovaný děj v mezilidských vztazích. Známá pověst o děravých kamenech, kterými je možné vidět rusalky a víly není jen irská a anglická, ale ve folklóru Vysočiny a zejména její barvitě severní části, má své pevné místo.

Kámen, sklo, dřevo a kov

Při různé úrovni zvětšení mají věci téměř totožné tvary. Droboučský úlomek skály má v zásadě stejný tvar, jako skála celá. Takle podobnost platí i pro události.

Ian Malcolm

Kamenná medaile je vyrobená z mrákotínské žuly, tedy ze stejného kamene jako Plečnickův obelisk na třetím nádvoří Pražského hradu. Žula reprezentuje kraj téměř doslova, neboť geologicky je Vysočina tvořena převážně žulovými tělesy. Žula se zde od pradávna těžila a zpracovávala.

Každý z oceněných si tak odnáší kus svého kraje nejen symbolicky, ale přímo fyzicky. Má Vysočinu v ruce, stejně jako ji měl v ruce v době, kdy jeho činy přetvářely a formovaly kraj.

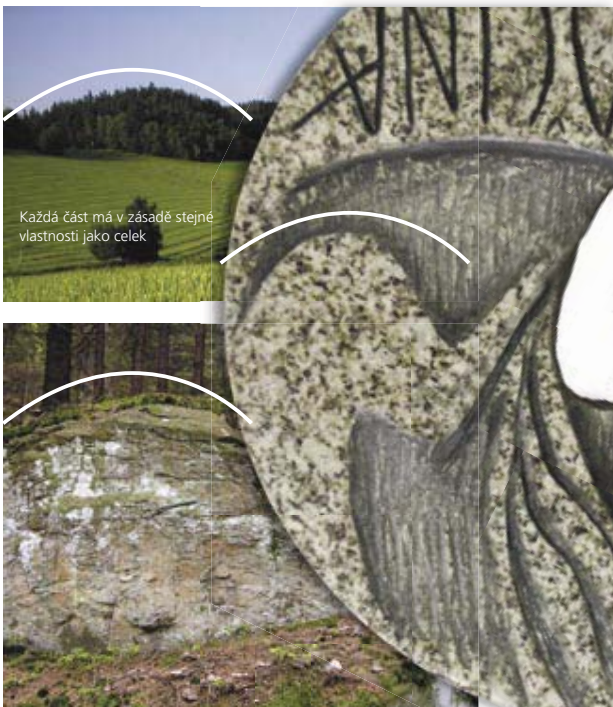
Jde zde o jasně viditelný, ale zároveň nejstarší způsob symbolismu. Zatímco v běžném, logickém myšlení se projevuje kauzalita, tedy osa příčina-následek, symbolismus, zde výtvarný, pracuje se skrytými vztahy věcí a dějů. V našem případě část zastupuje celek a tvoří s ním nedílnou a nedělitelnou soustavu stálého připomínání.

Žula patří k nejstálejším materiálům. Tvoří kořeny kopců a hor Vysočiny už 300 milionů let a právě proto tak dobře odolává času. Žulové artefakty vydrží bez větších změn tisíce let a stejně tak by měly trvale zapsány v myslích lidí činy toho, kdo žulové ocenění získá.

Žula je také jednotu tří. Kámen tvoří slída, živec a křemen a trojice v jednotě se opět odráží v ušlechtilém materiálu.

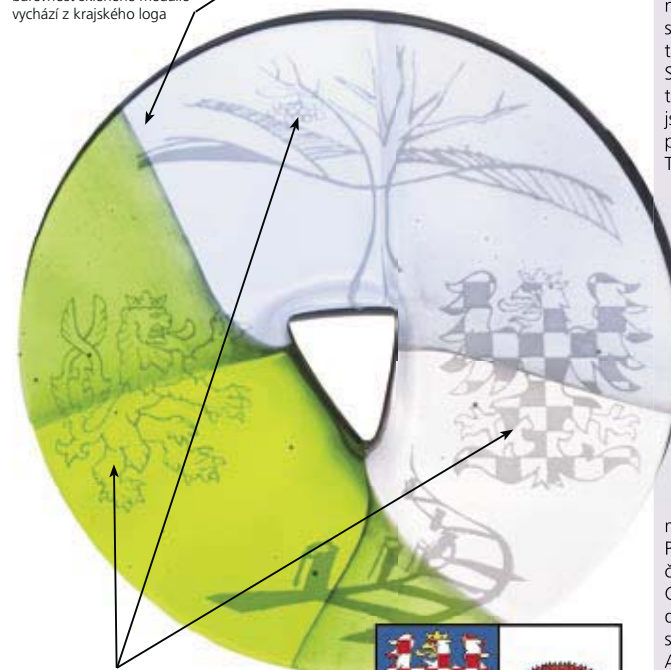
Práce kameníků se žulou je tvrdá. Protože je tvrdý sám kámen a vzdoruje dlátu sochařově dlouho, než se objeví kýžený tvar. A někdy, při té těžké práci, se pod dlátem objeví jiskra. Okamžik poznání, okamžik vědění.

plecznikuv obelix

Kraj Vysočina

barevnost skleněné medaile vychází z krajského loga

Krajská heraldika na medaili: český lev, moravská orlice a jeřabiny. Lev je na medaili převrácen směrem na východ tak, aby obě zvířata symbolizovala setkání Čech s Moravou v jednom kraji

Znak kraje Vysočina

Skleněná medaile využívá prastarý materiál, který má v našem kraji předlouhou tradici. V hutích Vysočiny vzniká až třetina české produkce skla. Sklo zde vyjadřuje křehkou podstatu lidského konání a tvrdost výsledků stálé a trpělivé práce lidí. Symbolizuje také průzračnost čestné mysli a jemnou pevnost přirozené pospolitosti.

Sklo přetrvává navěky. Jen pomalu, nesmírně pomalu, přirozeně mění svůj tvar a přibližuje se tak zemi, tedy místu, kde má svůj původ. Sklo totiž pomalu stéká a chová se tak jako kapalina – okenní tabulky jsou po letech vždy ve své spodní polovině silnější, než v horní.

Tři živly – země, oheň a vzduch – se zde opět spojují jeden celek. Křemičitý písek, žár pece a kyslík v jednom okamžiku soustředí své síly a vzniká tvrdý a ostrý, průzračný materiál.

Výroba skla má v našem kraji svoji minulost, přítomnost i budoucnost. Nejstarší sklárny jsou připomínány v první polovině 18. století – Dobrá Voda u Malčína, Loukov - Melechov (vyráběla sklo pro Holandsko), Tasice (lustry pro Indii).

Ve druhé polovině 19. století získala dominantní postavení mezi sklárnami horního a dolního Posázaví, kterým obchodníci říkali české hutě, sklárna v Dobré Vodě. Chraňbožská sklárna u Dobrnice dodávala v polovině 30. let 19. století sklo až do Holandska, Hamburku, Ameriky. V Huti sv. Eduarda v Úsobí, postavené v roce 1831, vyráběli vývozní sklo pro obchodní domy v Livorně, Florencii, Sieně, Comoře, Miláně, Veracruzu a Limě.

Sklo z Vysočiny najdeme na celém světě a sklo je tak pro oceněného připomínkou věhlasu našeho kraje, který on sám pomohl šířit a zachovávat.

Dřevěná medaile je produktem dovedné práce lidských rukou. Takových, které v minulosti vytvářely soukolí našich mlýnů a hamrů, takových, pod kterými vyrůstaly dovedně sroubené domy a líbezné scenérie betlémských Vánoc.

Tajemná duchovní tradice Vysočiny dávno pojmenovala strom života, strom, co propojuje nebe a zemi svými větvemi a kořeny, strom, co v kabale v deseti sefirách popisuje tajemství Boha a principy podstaty naší existence. Strom najdeme v nejstarším příběhu lidstva jako strom poznání, který se okamžikem mění ve strom prvotního hříchu. Strom, který má přímo ve svém těle zapsaný tok času v kruzích střídání třeskuté vysočinské zimy s krátkým, jásavým létem.

Dřevo je posledním skutečně původním materiálem, se kterým se v dnešních domech můžeme potkat. A proto je nám tak milé a proto naše smysly vyhledávají setkání s nedokonalostmi prasklin, suků a letokruhů dřeva v dokonalejších moderních interiérech.

Medaili vytvořil řezbář ze dřeva jeřábu ptačího. S rudými symboly vysočinského podzimu se setkáváme v alejích podél našich cest, které tak zřetelně člení krajinu Vysočiny. Dříve dávaly vítaný letní stín formanským povozům, dnes nás provází jako připomínky starých časů a pomocníci v zimních závěžích a jarních víchrech.

Jeřábiny se právem dostaly do znaku Vysočiny. Květy svojí nezaměnitelnou vůní provázely jarní věnění dobytčích rohů a kráslení cest při svátcích Božího Těla. Plody, čerstvé, sušené i nakládané byly součástí podzimních loveckých stolů i zimní stravy venkova.

Tvrdé, pevné a pružné dřevo se pro své dobré vlastnosti využívalo v kolářství, nábytkářství a někdy i v řezbářství. Lidová tradice dřevu jeřábu přisuzovala magické vlastnosti – jakýkoliv předmět z takového dřeva byl mocným amuletem proti uhranutí, uřknutí a černým neduhům ducha.

Oceněný získává prastarý symbol Vysočiny. Připomínku zeleného růstu a přirozenosti mládí, pružnosti nových myšlenek a nesmlouvavé touhy po úspěchu. Nezdolnosti a nespoutanosti samotného života.

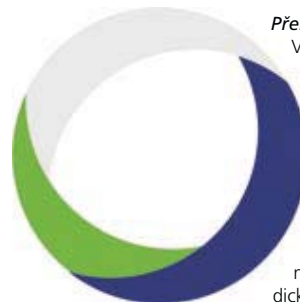
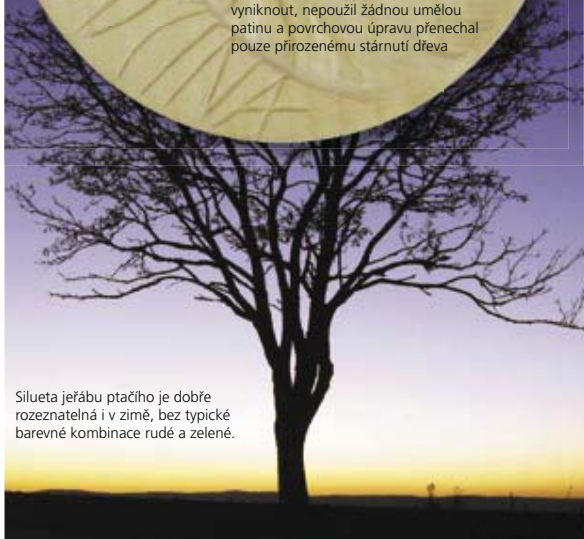

Stylizovaný nápis *Vysočina* tvoří při prvním pohledu linie obdélané půdy

Materiálem třetího nejvyššího ocenění kraje je dřevo heraldického stromu Vysočiny – jeřábu ptačího.

Řezbář nechal stopy po opracování vyniknout, nepoužil žádnou umělou patinu a povrchovou úpravu přenechal pouze přirozenému stárnutí dřeva

Siluetu jeřábu ptačího je dobře rozeznatelná i v zimě, bez typické barevné kombinace rudé a zelené.

Překrývání segmentů

Všechny tři medaile spojuje motiv tří navzájem se překrývajících částí. Ten se v díle Radomíra Dvořáka objevuje poměrně často, autor sám jej označuje za aktuální. Vzájemným překrytím segmentů vzniknul vnitřní otvor ve tvaru sférického trojúhelníka, který propojuje obě strany medaile a prorůstá jím heraldický strom Vysočiny - jeřáb ptačí.

Tak vypadá slévárenské formovací zařízení zevnitř. Zřetelné jsou kanálky, kterými proudí roztavený bronz, aby vyplnil prázdné místo a dal mu tvar.

Zvon, ověněný květinami před slavnostním svěcením. Stejný materiál, stejný způsob výroby jako u pamětní medaile kraje Vysočina.

Pamětní, bronzová medaile přijala materiál, který je ke zvěčnění hodnot a slávy, uchování v paměti přímo určený. Bronz provází lidstvo už tak dlouho, že jedna z historických epoch po něm dostala své jméno. Bronz ale nejsou jen staré meče z mohyl bojovníků, bronz nás provází v majestátních tónech zvonů v největších okamžicích našich životů. Bronz nás tak vyzývá k denní modlitbě, ranní práci a tichému usebrání potě, co se jeden z nás odebral ke svému Stvořiteli. A je jen a jen typické, že nejstarší český zvon je na Vysočině. Zvon Vilém v Havlíčkově Brodě.

Medaile nese symbolický otisk minulosti našeho kraje i tím, jak vznikla. Není moderně ražená, ale odlévána. Přesně tím prastarým způsobem, jakým vznikaly nákrční kruhy pravěkých siláků, tím neměnným způsobem, jakým přichází na svět zvony a zvonce.

Slévárenství má na Vysočině slavnou minulost. Výrobky dietrichsteinských železáren v Ransku a Polničce v první polovině 19. století pronikly na trhy v celé Evropě. Železářny se podílely na stavbě Ferdinandova vodovodu, plynárny a vojenského arzenálu ve Vídni. V Polničce se vyráběly tři druhy kolejnic pro celou střední Evropu. Součástí produkce byla i umělecká litina, prosluly zejména ranecké litinové kříže.

Paměť bronzu je nesmírně dlouhá a pamětní bronzová medaile je jen pokornou připomínkou svému držiteli, kde žijí ti lidé, kteří s úctou nezapomínají na svoji minulost, aby se mohli s nadějí dívat do své budoucnosti.

Oheň, voda a práce

*Nejlíp se každá pilka, každé dláto maže potem. Pot drží pilu rovně a čelo i železo chladí tak, že se nikdy nezlomí.
Vilém Urbanovský, mistr truhlářský*

Každá z medailí vzniká poctivou prací lidských rukou. Jsou tak svěbytným uměleckým dílem, které má trvalou a rostoucí hodnotu.

Žulové medaile vyrobili kameníci z Kamenosochařského střediska Lipnice nad Sázavou při Umělecké střední škole ve Světlé nad Sázavou. Válcové korpusy z mrákotínské žuly nejprve okružní pilou nařezali na jednotlivé díly. Ručně pak do nich plochými dláty a oskrdlíky vytesali reliéf podle výtvarné předlohy. Postup, který znal už Feidias a kterým budou kamenné sochy vznikat ještě další tisíce let. Pečlivá, soustředěná práce po desítkách hodin přináší výsledný tvar, posléze leštěný diamantovými kotouči.

Skleněná medaile vzniká na umělecké střední sklářské škole ve Světlé nad Sázavou. Způsob její výroby vyvinul tamní profesor MgA. Milan Krajíček speciálně pro tento účel. Využil metodu takzvaného lehaného skla. Nejprve vyrobí tři barevně odlišné segmenty ve tvaru půlměsíce. Ty pak položí v nové formě kruhového tvaru na sebe tak, aby se překrývaly a zároveň nechaly středový trojúhelníkový otvor.

V peci se pak celý tvar propojí a lícová strana zůstane tvarovaná do reliéfu podle původních odlitků. Teplota v peci se musí velmi pečlivě sledovat a nesmírně pomalu snižovat. Každá medaile je tak originálem, liší se od sebe mírou splynutí segmentů a výrazností reliéfu. Skláři pak zčásti vrátí geometrický řád do organické neuspořádanosti odlitku tím, že zabrousí obvod a spodní plochu.

Grafické motivy na medaili vznikají pískováním a rytím.

Dřevěná medaile je řezbářskou ruční prací Radomíra Dvořáka. Vzniká z podélného středového řezu jeřábového dřeva rytím nožem a dláty, řezbář pak povrch zčásti ohladí a vyleští, zčásti nechává svoji práci v jednotlivých tazích nástrojů vyniknout.

Bronzové medaile odlily Slévárny Nové Ransko. Autor medailí Radomír Dvořák zhotovil předlohu z javorového dřeva, slévači pak z ní vyrobili pískové formy. Do nich nalili roztavený kov a výrobek pak patinovali zaleptáním a ručním přešetřením vystouplých částí reliéfu.

Je to jeden z nejstarších způsobů vzniku bronzových odlitků, který dává povrchu kovu nezaměnitelnou strukturu otisků pískové formy.

Kameník si tvary reliéfu na materiál vyznačí

Rytí signatury do obvodu medaile

Závěrečné leštění

Předloha pro sádrovou formu vzniká z hlíny

Skleněné segmenty skládá výtvarník do sádrové formy přesně podle principu fotografické clony

Segmenty se v peci slijí a rysuje se budoucí tvar

Hodiny a hodiny trpělivé práce

Jemné tahy dokončují reliéf

Častá kontrola je nutná. Sebevětší chyba má fatální následek

Tekutý bronz slévači lijí do formy

Tavicí kelímek ihned poté, co vyjede z pece

Začišťování odlitku

O AUTORECH

Radomír Dvořák

Charakteristika tvorby:

Narodil se v roce 1959, žije a pracuje v Havlíčkově Brodě na Vysočině. Výtvarné vzdělání získal v letech 1978 a 1989 na Pedagogické fakultě v Hradci Králové. Sochařstvím se zabývá od roku 1979 (od roku 1990 profesionálně). Dominantním materiálem je pro autora dřevo (lípa, javor, jilm, dub), pracuje však také s kamenem (žula, pískovec, opuka) a betonem.

Má za sebou jedenáct samostatných výstav a dvanáct výstav společných.

K jeho nejznámějším dílům patří triptych *Národní památník odposlechu*, cyklus sochařských děl ve stěnách zatopených žulových lomů Lipnice nad Sázavou, dále například *Tři grácie* v parku havlíčkobrodské nemocnice, Jednohubka na lipnickém náměstí nebo pískovcová socha *Tu a tam* ve Smetanových sadech v Jihlavě.

Cyklus nejvyšších ocenění a pamětní medaile kraje Vysočina tvořil více než rok, práce představovala rozsáhlý koncept výtvarného a ideového kontextu a stovky skic a desítky modelů. Využil nejen své aktuální výtvarné motivy, ale také desítky let zkušeností a konzultací s historiky a dalšími odborníky.

Ve figurální tvorbě usiluje autor o aktualizaci zdánlivě vyčerpaných kompozičních schémat, která byla již v minulosti sochařství mnohokrát použita. Láká jej originální řešení tradičních témat a tvarů. Když už nelze mít první slovo, je třeba mít alespoň slovo poslední. Abstraktní tvorba pak částečně vychází z figurální. Není však výsledkem stylizace figury, jejího zjednodušování, nýbrž spíše jejím otiskem, pozitivem či negativem, jakousi stopou po figuře. Vedle toho také autora přitahuje magie geometrických těles.

Materiál je pro autora výzvou, neboť do značné míry limituje realizaci. Dílo se často pohybuje na hranicích možností, aniž by však přestalo materiál respektovat. Tvary soch často využívají plně jeho nosnost (pevnost, odolnost). Kompozice je odvozena z výchozího bloku, jehož původního povrchu se zevnitř dotýká na maximální počet míst při zachování ideového záměru. Tvar není pouhou reprodukcí skizi v hlíně nebo v sádře, zpřesňuje se a doladuje při realci. Autorův rukopis je individuální, přiznává všechny použité nástroje, ale částečně také zahalzuje jejich stopy. Povrchová úprava - kolorování, patinování, voskování zvýrazňuje prostorový efekt sochy a zcítelňuje ji.

Východiskem tvorby jsou vizuální představy. Interpretace (významy, idea, název) přicházejí většinou ex post v několika variantách (často včetně sebeironizujících). Autor je vyznavačem Schellingovy teze o tom, že *umění je nevědomá nekonečnost (významů)*.

Sochařské realice v interiéru:

Třiatřicet monumentálních soch a dvě komorní ve veřejných prostorách českých firem a institucí. Většinou se jedná o cykly dřevěných skulptur (Nemocnice Havlíčkův Brod, Rezidence Brixen Praha, Penzion Brixen Havlíčkův Brod, Campanula Jeseník), jindy o solitéry (Telecom Hradec Králové, Radnice Prahy 3). V řadě případů jsou sochy součástí celkového výtvarného řešení interiéru.

Sochy na veřejných prostranstvích:

- Pavilón Milénia - Tři Grácie – 2000 (park Nemocnice Havlíčkův Brod – socha - karyatida jako architektonický prvek).
- Národní památník odposlechu Lipnice nad Sázavou 2005 až 2007- cyklus sochařských děl ve stěnách zatopených žulových lomů Lipnice nad Sázavou - společně se svými žáky Bretschneiderovo ucho 2005 Ústa pravdy 2006 Zlatý voči 2007
- Jednohubka 2005 - náměstí Lipnice nad Sázavou - společně s Jaroslavem Fiegrem
- Sv. Barbara 2006 - areál Domova pro seniory, Havlíčkův Brod
- Havlíčkův Hyde Park 2006 - nábřeží u Sázavy, Havlíčkův Brod
- Tu a tam 2007 - (pískovcová socha) ve Smetanových sadech v Jihlavě
- On The Road 2007 (reliéf stop pneumatik z pohledového betonu), vstup do budovy krajské správy silnic v Jihlavě

Tu a tam. Pískovcová socha Radomíra Dvořáka, k vidění ve Smetanových sadech v Jihlavě. Motiv průhledu a oboustranné, jakoby dvourozměrné kompozice, jejíž děj otvorem přechází z jedné strany na druhou, je zde ztvárněn těžkým, masivním materiálem, který je v kontrastu se subtilní ideou. Kontrastu a zároveň souladu. Stálost a relativizace. Hutná křehkost. Tvorba Radomíra Dvořáka, koncentrovaná na jedno místo, v jeden čas a v jeden artefakt.

Návrhy:

- 1999 návrh výtvarného a reklamního využití Středu Evropy Havlíčkův Brod (realizováno, i když v podobě poněkud zkromolené)
- 1999 návrh reklamních triček pro město Havlíčkův Brod (realizováno)
- 1999 návrh megalitické kompozice na nábřeží Sázavy v Havlíčkově Brodě
- 2000 návrh Pavilonu Milénia pro park Nemocnice Havlíčkův Brod (realizováno)
- 2001 návrh komplexního výtvarného řešení Bistra Al dente v Havlíčkově Brodě (realizováno)
- 2002 návrh výtvarného řešení Obchodního domu Kateřina v Chrudimí (realizováno)
- 2002 návrh výtvarného řešení zahrady Krajské knihovny v Havlíčkově Brodě
- 2003 návrh výtvarného řešení exteriérových ploch prodejen sítě Samka a Pramen CZ (realizováno)
- 2005 návrh vyhlídky Štikov v Železných horách
- 2004 až 2007 návrh Národního památníku odposlechu Lipnice nad Sázavou (realizovány všechny tři části)
- 2006 až 2007 návrh medailí kraje Vysočina (dřevěná, skleněná, kamenná, bronzová)
- 2007 návrh výtvarného řešení přístavby krajské správy silnic Jihlava (realizuje se)

Výstavy

společné:

- 1979 Dvořák, Gottlieb, Linka - les a pracuje v Havlíčkově Brodě na Vysočině. Výtvarné vzdělání získal v letech 1978 a 1989 na Pedagogické fakultě v Hradci Králové.
- 1982 Dvořák, Misík, Wagenknechtová - koleje Hradec Králové,
- 1995 Bittermann, Černoch, Dvořák, Korber, Moidl - Ambasáda ČR- Vídeň
- 2002 Amedea (Mezinárodní výstava sochařství a prostorového umění) - Hlinsko v Čechách
- 2004 Grenzenlos (Dvořák, Furrer, Haslinger, Lukáš)
- 2005 Jan Jůzl a jeho žáci (Galerie výtvarného umění Havlíčkův Brod)
- 2004, 2006 Sklo - kámen - Světlá nad Sázavou (Výstava uměleckých škol Hořice, Světlá, Nový Bor)
- 2006 Art behind glass - Brielle, Holandsko
- 2006 Dvorak - Bittermann - Galerie Kunstring Voorne, Rockanje, Holandsko
- 2007 Umění za sklem HB, Havlíčkův Brod
- 2007 Neder/Higland Art, Lipnice nad Sázavou

samostatné:

- 1993 Galerie Havlíčkův Brod
- 1994 Kulturní dům Ostrov Havlíčkův Brod
- 1999 Okresní vlastivědné muzeum Havlíčkův Brod
- 1999 Praha - Červený Újezd
- 2000 Pavilon – Praha, Vínohrady
- 2000 Muzeum a galerie Jičín
- 2001 ČSOB Havlíčkův Brod
- 2002 La Primavera – fotografie, Galerie výtvarného umění Havlíčkův Brod
- 2002 Sochy na Ostrově - KD Havlíčkův Brod
- 2003 Praha 3 - Stavební spořitelna ČS
- 2003 Galerie Pod radnicí Praha 3,
- 2004 až 2006 Dvořák - Sochy z Vysochiny, státní hrad Lipnice nad Sázavou

MgA. Milan Krajčůek

Narodil se v Čáslavi, 27. února 1977. Studoval na Umělecké sklářské škole v Železném Brodě, Wetterhofin Institute Crafts and Design ve finském Hammennina, pražské Akademii výtvarných umění u prof. Vladimíra Kopeckého a Bezalel University v izraelském Jeruzalémě.

K jeho pracím patří například sklářský design pro karlovarský Moser, či Preciosa Figurky Jablonec nad Nisou. Kromě řady výstav v České republice vystavoval i v Německu a účastnil se v Česku i zahraniční desítek symposií.

Od roku 2001 učí sklářský design na Umělecké střední škole ve Světlé nad Sázavou.

Jeho aktivity lze vidět na stránkách uměleckého studia www.animusmr.cz.

Umělecká střední škola ve Světlé nad Sázavou

Původní sklářská škola vznikla v 60. letech 20. století v souvislosti s výstavbou nové sklárny ve Světlé nad Sázavou.

Učila brusiče a skláře v tříletých učebních oborech. Postupně přidávala i maturitní obory a od roku 1996 má statut Vyšší odborné školy. Dnes má i malou školní huť.

Od roku 2000 je sloučená se světelským gymnáziem a lipnickým kame-

nickým učilištěm, což bylo impulsem k rozšíření výuky o keramiku, malbu na sklo a rytí skla.

V roce 2004 zde byl zahájen bakalářský program v oboru restaurátorství uměleckých děl a škola se definitivně stává vysokoškolským pracovištěm a zároveň ojedinělým komplexem, který nabízí jak všeobecné vzdělání, tak vzdělání uměleckořemeslné v oblasti skla, kamene a keramiky.

Kamenošochařské středisko Lipnice nad Sázavou

Historie se traduje od roku 1951, kdy škola vznikla jako Odborné učiliště pracovních záloh. Postupně se rozšiřovala, v roce 1981 už měla dvě odloučená pracoviště a od roku 1988 nový moderní areál v Havlíčkově Brodě. Na Lipnici zůstal

jen odborný výcvik. Po roce 1989 se učiliště vrátilo zpět na Lipnici, několikrát změnilo zřizovatele a od roku 2000 je součástí Umělecké střední školy ve Světlé nad Sázavou. V Lipnici opět zůstává jen odborná část výuky.

Slévárna a modelárna Nové Ransko, s.r.o.

První písemná zmínka o železářském hamru v dnešním Starém Ransku je z roku 1480, dřevouhelná vysoká pec je zde v provozu od roku 1670. Od druhé poloviny 19. století však tamní železárna skomírala, v okolí byl nedostatek dřeva a vyčerpaly se i místní doly na železnou rudu. Kvůli chybějící železnici byly náklady na dopravu tak vysoké, že podnik roku 1882 zanikl.

V blízkém Novém Ransku na tradici

slévárností navázal Jan Pujman, který zde v roce 1885 koupil hostinec a během dvaceti let zde vybudoval tři haly s výrobou zemědělských strojů a slévárnou.

V roce 1948 znárodněnou firmu převzaly Kovodělné závody Chotěboř. Od roku 1992 je ale slévárna opět samostatným privátním subjektem, vyrábí litinu, slitiny hliníku a mědi. Zaměstnává asi 220 lidí a polovinu produkce vyváží.

Petros Martakidis

Narodil se 22. května 1971 v Brně, žije a pracuje na Vysočině. S krajem Vysočina spolupracuje od roku 2004 jako redaktor krajského měsíčníku.

Původním povoláním je vychovatel, se specializací na výtvarnou výchovu. Od roku 1995 pracoval jako novinář v řadě regionálních médií, naposledy v Českém rozhlasu Region.

Je autorem ideového konceptu nejvyššího ocenění kraje. Navrhnul základní členění materiálů, ze kterých jsou medaile vyrobeny, včetně rámce jejich symboliky. Podílel se na tvorbě základního výtvarného konceptu.

Rámy a čáry

Nedílnou součástí každého díla, medaile nevyjímaje, je adjustace.

Dílo završí, uchytí v prostoru i čase a zarámuje pro oddělení od okolí, anebo naopak pro lepší splynutí s reálnem.

Pouzdra jsou z jasanového dřeva. Tedy stromu, který v našem kraji potkáváme na humnech chalup a na

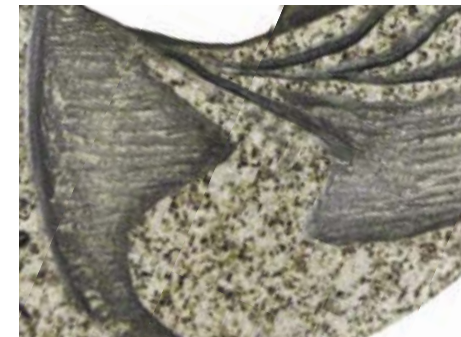
okrajích lesů. Naši předkové z pružného jasanu vyráběli nejlepší topůrka seker i dlouhé lovecké luky.

Říkalo se také, že jasan nerozkveté dřív, než na jaře hadi opustí své skrýše. Snad proto byl odvar z jasanové kůry také uznávaným lékem při hadím uštknutí.

Jasanová pouzdra jsou dalším dokladem nenahraditelné ruční práce truhlářských mistrů z Vysočiny.

IDEOVÝ A VÝTVARNÝ KONTEXT

Ouroboros, konce a počátky

Ovce není jen ovce. Ovce je taky ta tráva a mraky a strach z vlků a moje pískání a vůně stáje. Když chceš vědět, co je ovce, staň se ovci.

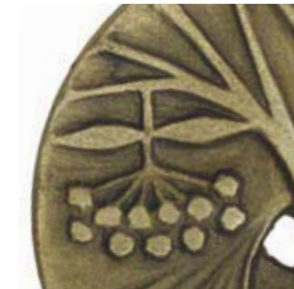
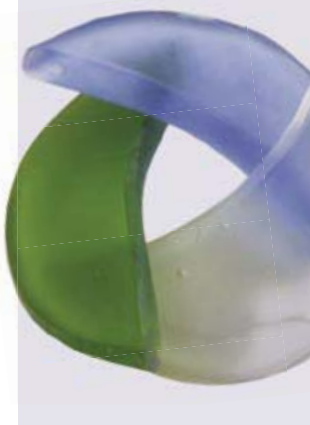
neznámý pastýř z Kocourových Lhotek u Pelhřimova, asi 18. století

Předěl, rozhraní, spojení

Vysočina je oblastí, ve které se setkávají a spojují historické země Čechy a Morava, království s markrabstvím, uzavřená krajina České kotliny s otevřenou, průchozí krajinou Moravských úvalů. Z centrálních oblastí Čech a Moravy, severozápadu a východu se pozvolna zdvihají svahy, zem přestává být nížinou, avšak není horsky dramatická, spíše klidně zaoblená a dýchající starý, dávný klid.

Výtvarné řešení medaile ve všech čtyřech materiálech vychází z aktuálního formálního autorova tématu - oboustranného obrazu, kde krajina otvorem in obzoru pokračuje na rubu plochy (iluzivně nebo i reálně), na základě principu fotografické clony. Kompromisním řešením je shodou okolností reliéf, ovšem oboustranný a perforovaný.

Prostorové uspořádání otvoru odvozené z fotografické clony vnáší do krajiny dynamiku.

Heraldika kraje

Znak kraje obsahuje český a moravský symbol. Jejich význam je na rozdíl od jiných krajů u Vysočiny zcela specifický. Vedle vztahu kraje k České republice (část symbolizuje celek, je jeho součástí i ukázkou) má zde historickou a lokální důležitost. Na Vysočině se potkávají Češi a Moraváci.

V krajském městě Jihlavě lze zaslechnout jak obecnou češtinu, tak i moravské nářečí.

Na severním břehu řeky Jihlavy stojí dosud čtyři tereziánské hraniční kameny umístěné

sem v 18. století jako výsledek územního sporu mezi Čechy a Moravou. Znak státnosti na nich jsou dodnes dobře čitelné. Český lev a moravská orlice však spolu ani zde, ani na krajském znaku nezápolí. Kraj Vysočina v každém případě spojuje to, co bývalo rozděleno, v nový celek, zdá se že po etnické stránce bezkonfliktní. Ježek je symbolem Jihlavy, avšak rýze krajským symbolem se staly jeřabiny.

Na medailích jsou heraldické prvky použity diferencovaně. Nejvíce na skleněné medaili, která umožňuje součet kresby (rytina, pískování) na rubu a líci, takže lze docílit, aby vnímáno z líce lev byl otočen vpravo, tedy směrem na východ, kdežto orlice zůstává otočena vlevo, tedy na západ. Tím je symbolicky vyjádřeno setkání Čech a Moravy na bývalé zemské hranici i jejich prolínání a synergická koexistence v rámci kraje Vysočina.

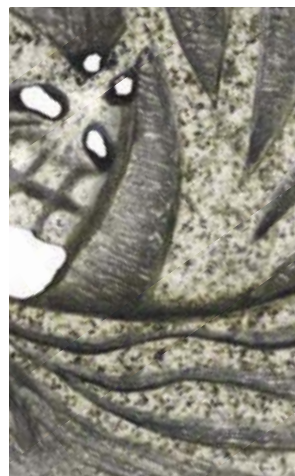

Morfologie krajiny, evropské rozvodí

Vysočinou prochází evropské rozvodí mezi Černým a Severním mořem. Náš kraj je střešou Evropy, nevysokou, avšak bytelnou. Pro krajinu Vysočiny jsou typické křivky. Potoky a řeky, které zde pramení, se vlní stejně jako cesty, překonávající výškové rozdíly i brázdy polí vzdorující erozi.

Pohyb po cestách i necestou zde vyžaduje více fyzického úsilí a energie než v nížinách.

Voda zde má svou dynamiku. Celková kompozice medailí - sférický trojúhelník, vychází z geometrických křivek - spíše eliptických než kruhových. Vedle nich se prolínají křivky rostlinné s křivkami dopravními a vodními, křivky cest mohou být vnímány také jako křivky toků. Některé plochy medailí jsou členěny křivkami orby - výsledky zemědělského obdělávání půdy - na dřevěné a kovové medaili pak jsou východiskem stylizace nápisu Vysočina.

Podnebí, mlhavost a průzračnost

Počasi na Vysočině je nevyzpytatelné, klima drsnější než jinde v naší vlasti. V paleolitu a neolitu byly dle archeologických nálezů osídleny pouze okraje Vysočiny, zvláště teplejší oblasti poblíž Dolnomoravského úvalu a Polabí. Až ve středověku lidé pozvolna pronikali postupně na celé území. Ale třeba v Nížkově cisterciáckí mniši po několika letech svůj boj s počasím po několika letech vzdali a odešli zpět do Oseku.

Tajemná mlhavost se střídá s průzračností. Tento jev v nížině téměř nehraje roli. Aby člověk pocítil radost z křišťálové průzračnosti vzduchu, k tomu potřebuje možnost dalekého výhledu, kterých Vysočina skýtá víc než dost. Stačí jen ujet pár kilometrů po libovolné silnici a kochat se.

Střídání náznamu mlhavosti s průzračností lze využít zvláště v případě skleněné medaile, kde se navíc sečtou kresby na líci s kresbami na rubu, ale i při technologii odlévání bronzové medaile, která nemá tvrdou ostrost ražby, nýbrž měkké obrysy dané písekem formy.

Na dřevěné medaili se nabízí střídání různých rukopisů a nástrojů, u kamenné medaile střídání leštěných a drsných ploch.

Doslov

Rituály a symboly provází lidstvo od počátku. Jsou spolu spjaty – každý rituál je symbolem a symboliku využívá a naopak. Rituály dělí naše životy na etapy, s rituálem život začínáme i končíme.

Symboliku ve tvarech, číslech i dějích nacházíme ve státních institucích, umění a nakonec i tak obyčejné věci, jakou je třeba reklama.

Pro oslavu lidské dovednosti a píle, důstojnou a důležitou oslavu, není nic příhodnějšího, než symbolický předmět, předávaný během rituálního obřadu.

Symboly jsou ukryty nejen ve tvarech, výtvarných prvcích a velikostech medailí. Symbolikou je samotný jejich vznik. A nakonec i rituálem je jejich výroba. A rituálem docela vážným a bezmála mystickým – odlévání kovů, tavení skla, tesání žuly a řezání dřevěných bloků. Boj s živly, přetvoření hmoty v artefakt.

Promyslet a najít skryté a zjevné vztahy mezi materiálem, způsobem jeho zpracování a zpracováním samotným byl proces, který trval více než rok. Brali jsme jej vážně a zároveň jsme hledali samou podstatu Vysočiny.

S úctou k minulosti, s důvěrou v přítomnost a s očekáváním budoucnosti.

autoři

